

Mgr. Zuzana Hirschnerová, PhD.

Slovenský jazyk

pre 2. ročník
základných škôl

metodická príručka

aitec
vydavateľstvo

©Vydavateľstvo AITEC, ukážka z metodickej príručky, Konceptia komunikačného vyučovania materinského jazyka

Koncepcia komunikačného vyučovania materinského jazyka

Materinský jazyk si osvojujeme prirodzeným spôsobom od najútlejšieho veku. Na posúdenie miery jeho osvojenia je potrebné zadefinovať pojmy **jazyková** a **komunikačná kompetencia**.

Pod pojmom **jazyková kompetencia** rozumieme *schopnosť používať jazyk gramaticky správne*. Je to schopnosť odlíšiť gramaticky nesprávnu podobu výpovede od správnej. Dieťa si postupne jazyk osvojuje a čoraz väčšími používa gramaticky správne tvary slov. Jazykovú kompetenciu má v podstatnej miere osvojenú okolo štvrtého roka (ak uvažujeme o ústnej komunikácii).

Komunikačná kompetencia je *schopnosť využívať funkčne všetky jazykové prostriedky* (verbálne aj neverbálne) *v závislosti od konkrétnej komunikačnej situácie*. Túto kompetenciu si zdokonaľujeme počas celého života, pretože komunikačné situácie, v ktorých sa ocitneme, sa ustavične menia.

Cieľom vyučovania materinského jazyka v koncepcii komunikačného vyučovania je *funkčné využívanie jazykových prostriedkov vo všetkých formách využívania jazyka* (rozprávanie, počúvanie, písanie, čítanie). Znamená to, že všetky poznatky, ktoré si žiaci na vyučovaní slovenského jazyka osvoja, by mali viesť k zdokonaľovaniu ich jazykových, no predovšetkým komunikačných kompetencií.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že jazykové kompetencie žiakov sú v ústnej komunikácii na veľmi dobrej úrovni a *pozornosť vo vyučovaní by sa mala sústrediť predovšetkým na zdokonaľovanie komunikačných kompetencií*. To je však bez vedomostí o štruktúre jazyka a jeho uplatnenia v jazykovej praxi používateľov možné len obmedzene. Jazykové kompetencie žiakov tohto veku sú v určitých detailoch negatívne ovplyvnené sociálnym prostredím, regiónom a je dôležité, aby sa žiaci naučili identifikovať tieto jazykové javy a používať ich len vo vhodných

situáciách. V primárnom vzdelávaní si žiaci osvojujú aj písanú podobu reči a pravopis. Schopnosť písať v súlade s pravopisnými normami je podmienená nadobudnutím teoretických poznatkov o jazyku. Dôležitosť jazykovej a slohovej, komunikačnej zložky v obsahu učiva materinského jazyka v primárnom vzdelávaní považujeme teda za vyrovnanú a na vyučovaní (aj v učebnici) by mali byť tieto zložky preto zastúpené rovnomerne.

Koncepcia komunikačného vyučovania vychádza z niekoľkých teoretických východísk. Spomenieme dve, ktoré najvýznamnejšie ovplyvnili tvorbu učebnice.

Hlavnú inšpiráciu a teoretický základ našla v didaktike cudzích jazykov, kde je *základným cieľom schopnosť komunikovať v danom jazyku a funkčne využívať jazykové prostriedky daného jazyka*. V tradičnej koncepcii vyučovania materinského jazyka sa ciele zameriavali predovšetkým na osvojenie si súboru poznatkov bez ich následného uplatnenia v komunikačných situáciách.

Ďalším východiskom sú *výsledky štúdia využívania reči dieťaťom*. Detská reč nemá svoje výrazné špecifiká. *Cieľom komunikačného vyučovania materinského jazyka je nadviazať vo vyučovaní na aktuálnu úroveň používania niektorého z jazykových prostriedkov, zistiť špecifiká v jeho používaní a doceliť jeho optimálne využívanie*. Žiaci napríklad vo veľmi obmedzenej miere využívajú v reči prídavné mená. V slohovom učive o opise sa zameriame na rozšírenie aktívnej slovnej zásoby prídavných mien, pretože využívanie prídavných mien pri opise je funkčné, efektívne.

Koncepcia komunikačného vyučovania je najaktuálnejším trendom vo vyučovaní materinského jazyka. Ako taká je *odporúčaná aj v štátnom vzdelávacom programe*. Bola základným východiskom aj pri tvorbe učebnice. Jej prvky môžeme identifikovať vo viacerých oblastiach:

- Dôsledné *prepojenie jazykovej a slohovej, komunikačnej zložky*.
- Aktívne *využitie nových poznatkov v konkrétnych komunikačných situáciách*.
- *Rovnomerné zastúpenie úloh rozvíjajúcich všetky spôsoby využívania jazyka* (rozprávanie, počúvanie, písanie, čítanie).